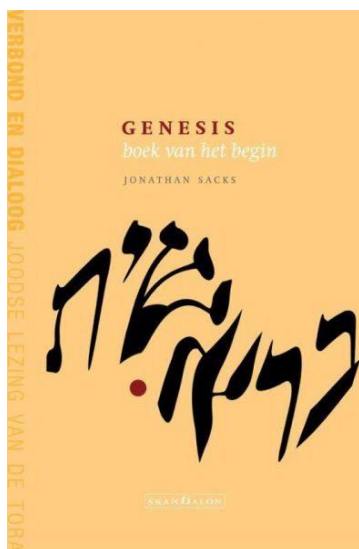

Review van het boek ‘Genesis, boek van het begin’, van Jonathan Sacks, door Bob de Raadt.

- **Jonathan Sacks**^{1,2}schreef een prachtige inleiding op het boek ‘**Genesis, boek van het begin**’ (Uitg. SkanDalon, Middelburg; 2020, 1^e druk; Serie: Verbond en dialoog – Joodse lezing van de tora³; “May God rejoice in you. As you rejoice in one another”).

Sacks heeft een meeslepende schrijfstijl. Leven met de tijd: de *parasja*. “En God zag dat het goed was” (Gen.1). Dat is het begin! “Wanneer wij de goedheid in iemand erkennen, doen we meer dan die goedheid scheppen: we helpen de goedheid scheppend te worden. Dit is wat GOD VOOR ONS DOET en Hij roept ons op hetzelfde voor anderen te doen”. “Zien dat iemand goed⁴ is en dat ook zeggen, is een scheppende daad – één van de grote scheppende daden. Het goede in anderen zien en ervoor zorgen dat zij zichzelf zien in de spiegel van onze waardering, helpt iemand zichzelf optimaal te ontwikkelen. De Talmoed zegt: “Iemand die ervoor zorgt dat anderen goeddoen, is groter dan degene die zelf goeddoet”. Als we anderen helpen te worden wat zij in potentie zijn, brengen we in hun ziel de scheppingskracht tot leven. **Door het goede in anderen op te sporen en hen te helpen het te zien, het te herkennen, het zich eigen te maken en het te leven.**⁵

- Genesis onderwijst de weg van het geloof aan het volk, eerst aan Abraham, dan zijn familie en later de grootfamilie. Met alle complicaties en vol met tegenslagen. Genesis bevat een visie van het mens-zijn onder de soevereiniteit van God. Het

¹ Jonathan Sacks (1948-2020) was emeritus opperrabbin van Groot-Brittannië en lid van het Britse Hogerhuis. In het Nederlands Dagblad, 09-11-2020, staat op p. 14 een in memoriam over Jonathan Sacks, geestelijke leider voor Europa, geschreven door Dick Schinkelshoek.

² https://nl.wikipedia.org/wiki/Jonathan_Sacks

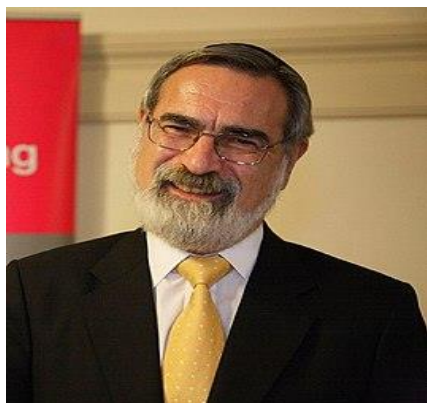
³ <https://r/katholiekeraadjodendom.nl/recensie-van-genesis-boek-van-het-begin-van-jonathan-sacks>, geschreven door Cor Sinnema, geplaatst op 12-02-2021.

⁴ Kanttekening: “goed”, zoals God zag dat het goed was en ook de mens schiep; “zondig” na de zondeval en niet meer in staat om ‘zonder-zonde-te-zijn’. Daartoe heeft de mens de Verlosser-Messias nodig om weer verzoend te raken met de Here God, de Almachtige, de Eeuwige.

⁵ Citaat vanaf de binnenflap, voorkant.

gaat daarbij over ontologie^{6,7} (wat bestaat), epistemologie (wat kunnen we weten), filosofische psychologie (zijn wij vrij) en ethiek (het hoe van ons gedrag). Bij Genesis gaat het om waarheid als verhaal⁸.

- Genesis is een familiegeschiedenis: Abraham en Sara, Isaak en Rebekka, Jakob, Les en Rachel. Het gezin bevat de boeiendste metaforen voor de relatie tussen mensen en God zelf. Hij is onze vader, wij zijn zijn kinderen (p.15).
- Jacob/Israël ('strijder met God') heeft met God en mensen gestreden en heeft gewonnen (Gen. 32:29; incl. mankheid aan z'n heup).
- De God van Abraham is een persoonlijk God.

- Sara, Rebekka en Rachel ondervinden moeilijkheden om kinderen te krijgen.
- "Het ergste massavernietigingswapen is het menselijk hart", de door God geordende schepping gaat door het handelen van mensen terug naar chaos (het verhaal van Kaïn) (p.33). Terwijl de scheppende God duidelijk maakt wat "de Tora beschouwt als waarachtig geloof: nederigheid voor het aangezicht van God, respect voor de heilheid van de schepping, en eerbied voor het leven van de mens, het enige schepsel dat het beeld van God draagt". "Zie het menselijk leven als heilig" (p.35), "als personen met een onvoorwaardelijke waardigheid", dan nemen we het 'beeld van God' in de ander serieus. M.a.w.: "Rechtsregels, barmhartigheid, naastenliefde, medeleven, zorg voor de armen, liefde voor de naaste en de vreemdeling, fijnzinnig spreken en je inleven in de snel gekwetste gevoelens van anderen: het zijn allemaal variaties op het thema van respect voor de ander als een beeld en gelijkenis van de Goddelijke Ander" (p.40). Dit alles

⁶ Het begrip 'ontologie' komt een aantal keren in dit boek aan de orde (p. 14, 23, 52, 61, 249) betekenis 'wat bestaat', hoe de dingen zijn (Chochma, p.249). Zoals op p.65: Abraham heeft een ontologische verantwoordelijkheid > de plicht van mensen om te reageren op Gods dimensie, op Gods anders-zijn en Zijn gebod; om op aarde aan de wil van de hemel te gehoorzamen. Abraham is een -nieuw – type mens wiens leven een antwoord is op de roepstem van God. Het valt mij op dat ook Sacks zoveel aandacht besteed aan het ontologische gegeven, als existentieel aspect.

⁷ Binnen de contextuele therapie heeft Ivan Boszormenyi-Nagy ook nagedacht over het ontologische domein, als mogelijke vijfde dimensie van de relationele werkelijkheid, naast "de feiten, de psychologische werkelijkheid, de transacties (het tussenmenselijke) en de relationele ethiek (rechtvaardigheid en de betrouwbaarheid van de relaties, gericht op billijkheid en humaniteit binnen relaties)". Martin Buber gebruikt het woord 'ontisch', als wat er tussen mensen bestaat (Martin Buber – Genezing door ontmoeting, 1951).

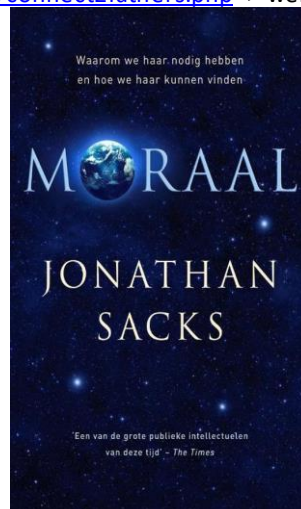
⁸ Pag. 14.

mag je ook zien als een opdracht en aanwijzing voor betrokken vaderschap, Daddycation.

- Noach is rechtvaardig; hij wandelde met God (Gen. 6:9). Hoewel, later is er een incident: hij werd dronken en lag zonder kleren in zijn tent. Zijn zonen Sem en Jafet grijpen dan in (Gen 9:20-23). Drank maakt meer kapot!
- “Alleen als God God is, kan de mens mens zijn” (p.54).
- Ook in dit boek brengt Jonathan Sacks de **moraal**⁹ ter sprake en geeft diverse voorbeelden. De objectieve basis voor moraal is gebaseerd op twee kerngedachten: **gerechtigheid** en **vergeving**: ‘*middat hadien*’ en ‘*middat rachamim*’. “Moraal is onderdeel van de basisstructuur van het heelal, die de Schepper van het heelal lang geleden aan ons geopenbaarde” (p.58). **Mooi thema om te vertalen naar ‘Daddycation’, naar de dagelijkse vaderpraktijk.**
- Aan de hand van het verhaal van Abraham maakt Sacks notities over ‘Vaders en zonen’. “Een ouder zijn in het jodendom betekent ruimte maken waar binnen een kind kan opgroeien. Het is verbazingwekkend dat dit zelfs opgaat als die ouder God zelf is, Avinoe, ‘onze Vader’”. “Er moet evenwicht zijn tussen wat een kind zijn ouders verschuldigd is – hen te eren – en de ruimte waarbinnen het kind kan opgroeien” (p.80).

⁹ Ik denk aan een ander boek van Jonathan Sacks: **Moraal. Waarom we haar nodig hebben en hoe we haar kunnen vinden** – Utrecht: KokBoekencentrum (2020). Een magnifiek boek. Dit boek biedt een intellectuele en inspirerende visie op de wereld, waarin we in onderlinge verbondenheid kunnen samenleven en angst niet nodig is. Ik heb dit boek ook vermeld tijdens de webinar op 06-09-2021 vanuit Connect2Grow > Connect2Fathers > zie op <https://www.bobderaadt.nl/connect2fathers.php> > webinar 06-09-2021. Webinar is

ook te zien op www.connect2grow.info > kennisbank.

- Abraham zal vader worden. Dat ligt al besloten in zijn naam: Av betekent vader, Abram ‘machtige vader’ en Abraham ‘vader van veel volken’ (Gen. 17:5). (p.105-107; het wonder van een kind; p.112).
- De Tora ziet God als een vader, een ouder: ‘Israël is mijn zoon, mijn eerstgeboren zoon, Exodus 4:22). Hij is een ouder die wil dat zijn kinderen vrijheid ervaren, hun eigen keuzes maken¹⁰, verantwoordelijk zijn, groeien¹¹.
- Hasjeem: de God van de persoonlijke relatie.
- Later in het boek staat Sacks uitgebreid stil bij Jozef. Zijn dromen, zijn geschiedenis, over slavernij en ballingschap, de ontmoeting met zijn broers, zijn bijzondere plek in de joodse geschiedenis. Een verhaal over initiatief, ondernemingsgeest, geduld, confrontaties, nederigheid en vertrouwen (in God), de Mikeets”(p.239). Prachtige toelichting.
- “Jozef wist hoeveel zijn vader van hem hield”; vanuit de vraag: “Houdt mijn vader van mij?”> Uitleg: pag. 273- 279.

Zo beschrijft Jonathan Sacks **God de Vader** (Jahweh, JHWH, de Almachtige, de Hasjeem, de El Shaddaj) in relatie met de mensen die Hij schiep en met wie Hij omging, praatte, zegende, Zijn plan maakte, Zich openbaarde, met wie Hij vocht, wandelde: Adam, Abel, Noach, Henoch, Abraham, Izaak, Jacob, Jozef^{12,13}.

¹⁰ In dit verband wil ik graag korthedshalve het boek van Edith Eva Eger vermelden *De keuze, leven in vrijheid*, 2017, Amsterdam, Uitg. Bruna, 7^e druk 2020. Zie ook haar boek *Het geschenk*”.

¹¹ In dit gedeelte (p.124) noemt Sacks de naam van de Pools-joodse arts, radiomaker en schrijver Janusz Korczak, pionier op het terrein van ‘het recht van een kind op respect’, voorloper van een handvest voor de rechten van kinderen. Hij stichtte een joods weeshuis in Warschau, Polen. Hij werd in Treblinka vermoord, toen hij met zijn weeskinderen daarheen getransporteerd was. Hij had hen niet in de steek gelaten. In Yad Vashem, Jeruzalem, staat een beeld van hem en de weeskinderen, als monument en herinnering. In de bundel ‘Helden van Israël – Zij waagden hun leven voor de Joodse staat’, geschreven door Michael Bar-Zohar (Kampen: Uitg. de Groot Goudriaan, 1998/1999) staat een intrigerende biografie over Janusz Korczak beschreven, door Itzhak Navon, p. 81-87.

Citaat van Janusz Korczak: “In de levensloop van mensen zijn kinderjaren als bergen waaruit de rivier van het leven haar begin, haar loop en haar richting neemt”

¹² Ik wil graag verwijzen naar het boek over Jozef, dat ds. Henk Poot geschreven heeft: *Jozef, een Messiaanse geschiedenis* (Novapres, 1998). Leerzaam, diepgaand en innemend betoog, waardoor je als lezer Jozef leert kennen, in alle dimensies van zijn leven en je ziet hem ook in een profetische context, als een soort voorafschaduw van de Here Jezus, Zoon van God, Messias, Gezalfde.

¹³ Kortgeleden hebben we het drieluik gelezen dat ds. R. van Kooten geschreven heeft n.a.v. Genesis 24-31 (*De zon gaat onder – Jakob deel 1, Bijbelstudie*; Heerenveen - Uitg. Groen, 2017), Genesis 32-36 (*De zon komt op; Jakob deel 2*; 2018, Uitg. Groen - Heerenveen) en Genesis 45-50 (*De heilzon daagt*, 2019; Heerenveen: Uitg. Groen). Het eerste deel hebben we voor een groot gedeelte gelezen toen we in Jeruzalem waren. Op de Olijfberg namen we de tijd om van het uitzicht over het Kidrondal en op het Tempelplein te genieten. Daarnaast hebben wij dit boek gelezen en stilgestaan bij de interessante geschiedenis van Jakob. Bijzonder aan deze boeken van Van Kooten is dat hij niet alleen de geschiedenis van Jakob en zijn gezin en familie behandelt en toelicht; hij laat je als lezer ook stilstaan bij je eigen geschiedenis. Je kunt parallellen trekken uit deze geschiedenis naar jouw eigen gezins- en familiegeschiedenis toe. Van Kooten reikt vragen aan om hierover na te denken en om met elkaar in gesprek te gaan. Een bijzondere combinatie.